

ROZSUDOK

V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Bajánkovej a sudcov JUDr. Ľubora Šeba a JUDr. Milana Deáka v právnej veci navrhovateľky **M. K.**, bývajúcej v Ž., zastúpenej JUDr. M. P., advokátkou v Ž., proti odporcovi **Slovenskej republiky – Ministerstvu práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky**, Špitálska č. 4-6, Bratislava, o **náhradu škody**, vedenej na Okresnom súde Žilina pod sp.zn. 2 C 61/2006, o dovolaní navrhovateľky proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 29. novembra 2007 sp.zn. 10 Co 165/2007, rozhodol

t a k t o :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Žiline z 29. novembra 2007 sp.zn. 10 Co 165/2007 **z r u š u j e** a vec vracia Krajskému súdu v Žiline na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Žilina rozsudkom z 29. januára 2007 č.k. 2 C 61/2006-74 uložil odporcovi povinnosť zaplatiť navrhovateľke sumu 27 730,-- Sk do troch dní od právoplatnosti rozsudku a v rovnakej lehote zaviazal odporcu nahradiť navrhovateľke trovy konania 5 156,-- Sk na účet jej právnej zástupkyne. Vychádzal zo zistenia, že navrhovateľka ešte v roku X. požiadala o priznanie opakovaného príspevku za opatrovanie občana s ťažkým zdravotným postihnutím – B. K. (ďalej len „posudzovaná osoba“). Posudzovaná osoba v roku X. zomrela a do jej úmrtia – za obdobie od X. X. nebol jej zdravotný stav oddelením posudkových činností zhodnotený. Až po smrti posudzovanej osoby vydal Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Žilina rozhodnutie o nepriznaní požadovaného príspevku, ktoré

rozhodnutie bolo potvrdené i nadriadeným orgánom. Na základe takýchto skutkových zistení potom súd prvého stupňa vyhodnotil zodpovednosť odporcu podľa § 1 zákona č. 58/1969 Zb. z titulu zodpovednosti štátu za škodu, keď konanie orgánu štátu pri prerokovaní žiadosti o poskytnutie peňažného príspevku na zaopatrenie posudzovanej osoby vyhodnotil za pomalé. Príslušný orgán sa totiž nespravoval § 92 ods. 5 zákona č. 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci, ktorý ukladá vydať rozhodnutie v lehote 60 dní, ak je podkladom na rozhodnutie o poskytnutí peňažného príspevku na kompenzáciu posudok príslušného orgánu. Súd prvého stupňa vyslovil názor, že v prejednávanej veci došlo k porušeniu základného práva navrhovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v zmysle článku 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky. Výšku nároku na náhradu škody za mesiace december 2003 a január 2004 odvodil od výšky príspevku za zaopatrenie stanovenú v § 64a ods. 4 zákona č. 724/2002 Z.z. po 6 000,-- Sk. Výšku nároku na náhradu škody za mesiac február až máj 2004 stanovil na základe výšky príspevku za zaopatrenie uvedený v § 45 ods. 5 zákona č. 45/2004 Z.z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 195/1998 Z.z. o sociálnej pomoci. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O.s.p.

Na odvolanie odporcu Krajský súd v Žiline rozsudkom z 29. novembra 2007 sp.zn. 10 Co 165/2007 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že návrh zamietol. Účastníkom náhradu trov konania nepriznal. Vychádzajúc zo skutkového stavu zisteného súdom prvého stupňa poukázal na ustanovenie § 3 zákona č. 58/1969 Zb., ktoré stanovuje aj pre zodpovednosť štátu za škodu z titulu nesprávneho úradného postupu v zmysle § 18 citovaného predpisu, ktorej sa navrhovateľka domáha, podmienku vyčerpania opravných prostriedkov. Od splnenia tejto zákonnej podmienky je prípustné upustiť len v prípadoch osobitného zreteľa. Navrhovateľka však nielenže nepreukázala existenciu konkrétnych dôvodov, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako hodné osobitného zreteľa, ale ani netvrdila, že by boli dané. S odkazom na piatu časť Občianskeho súdneho poriadku potom uviedol, že v prejednávanej veci je nepochybné, že medzi navrhovateľkou a odporcom sa jedná o právny vzťah, ktorý spadá pod režim správneho súdnictva, pričom v konaní bolo jednoznačne preukázané, že navrhovateľka nepožiadala o súdny prieskum rozhodnutí správnych orgánov, ktoré zistenie je významné v dvoch súvislostiach. Po prvé, ak navrhovateľka nepožiadala o preskúmanie rozhodnutia súdom, zostalo účinné rozhodnutie vydané v správnom konaní, ktorým je súd viazaný. Právoplatne bolo teda určené, že navrhovateľke nebol priznaný opakovaný peňažný príspevok za opatrovanie občana s ťažkým zdravotným postihnutím. Keďže ide o fakultatívnu (a nie obligatórne nárokovateľnú) dávku, nadväzne nie je možné

prijat' záver, že navrhovateľke by vzniklo právo na jej výplatu. Po druhé, čo je z hľadiska aplikácie zákona č. 58/1969 Zb. ešte podstatnejšie, navrhovateľka nevyčerpala zákonom predpokladané opravné prostriedky. Pri nepreukázaní dôvodov hodných osobitného zreteľa je následne neprípustné konštatovať zodpovednosť štátu za škodu v zmysle uvedeného právneho predpisu. Z dôvodu, že nie je daný ani základ uplatňovaného nároku navrhovateľky, nebolo potrebné zaoberať sa otázkou jeho výšky. O trovách konania rozhodol podľa § 150 O.s.p. s prihliadnutím na to, že hoci nárok z titulu právnej konštrukcie zodpovednosti štátu za škodu pri výkone „štátnej“ moci bol zamietnutý, je nesporné, že postup príslušných správnych orgánov nebol náležite dôsledný, osobitne z pohľadu plynulosti a včasnosti jeho konania a rozhodovania.

Proti tomuto rozsudku odvolacieho súdu podala dovolanie navrhovateľka. Navrhla dovolaciemu súdu, aby napadnutý rozsudok zrušil a vec vrátil Krajskému súdu v Žiline na ďalšie konanie z dôvodu, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p.). Vyslovila názor, že práve podľa ustanovenia § 3 zákona č. 58/1969 Zb. splnila podmienky pre uplatnenie nároku, pretože je nesporné, že proti rozhodnutiu Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Žilina zo 16. decembra 2004, ktorým jej nebol priznaný opakovaný peňažný príspevok za opatrovanie občana s ťažkým zdravotným postihnutím, podala v zákonom stanovenej lehote odvolanie, o ktorom rozhodlo Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava 5. marca 2005 tak, že potvrdilo rozhodnutie prvostupňového orgánu. Využila teda možnosť podať proti nezákonnému rozhodnutiu odvolanie, pričom ustanovenie § 3 zákona č. 58/1969 Zb. nehovorí o tom, že účastník musí vyčerpať zákonom predpokladané opravné prostriedky. Okrem toho splnila aj druhú podmienku uvedenú v citovanom zákonnom ustanovení a to, že v danej veci išlo o prípad hodný osobitného zreteľa, čo vidí v tom, že hoci sama všetky svoje povinnosti splnila, odporca vôbec nekonal a nedodržel 60 dňovú lehotu (resp. druhostupňovým orgánom predĺženú lehotu o najviac 30 dní) sa rozhodnutie. Zdôraznila, že nenamieta vecnú stránku veci a využitie postupu všetkých zákonných prostriedkov, ale prietáhy v konaní v súvislosti s nedodržaním lehoty správnym orgánom tak, ako mu to ukladá zákon, čím jej bola spôsobená majetková ujma zodpovedajúca nevyplatenému príspevku za opatrovanie občana s ťažkým zdravotným postihnutím.

Odporca vo vyjadrení k dovolaniu toto navrhol zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), prejednal dovolanie bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, proti ktorému ho zákon pripúšťa.

Dovolaním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol rozsudkom. V zmysle ustanovenia § 238 O.s.p. platí, že ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak je ním napadnutý zmeňujúci rozsudok (§ 238 ods. 1 O.s.p.) alebo rozsudok, v ktorom sa odvolací súd odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci (§ 238 ods. 2 O.s.p.), alebo rozsudok potvrdzujúci rozsudok súdu prvého stupňa, ak odvolací súd v jeho výroku vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože po právnej stránke ide o rozhodnutie zásadného významu (§ 238 ods. 3 O.s.p.).

V danom prípade je dovolaním napadnutý rozsudok odvolacieho súdu, ktorý vykazuje znaky rozsudku podľa § 238 ods. 1 O.s.p.

V zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež iným vadami konania, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., zaoberal sa dovolací súd predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm.a/ až g/ O.s.p. Dovolateľka žiadnu z týchto väd nenamietala a jej existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná, je procesná vada, ktorá na rozdiel od vád taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Ani vadu tejto povahy dovolateľka nenamietala.

Dovolateľka namieta, že zmeňujúci rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p.). Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Dochádza k nej vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval, alebo zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Podľa § 1 ods. 1 zákona č. 58/1969 Zb. o zodpovednosti štátu za škodu spôsobenú rozhodnutím orgánu štátu alebo jeho nesprávnym úradným postupom (ďalej len zákon č. 58/1969 Zb.) štát zodpovedá za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím, ktoré v občianskom súdnom konaní a v konaní pred štátnym notárstvom, v správnom konaní, ako aj v konaní pred miestnym ľudovým súdom, a ďalej v trestnom konaní, pokiaľ nejde o rozhodnutie o väzbe alebo treste, vydal štátny orgán alebo orgán štátnej organizácie (ďalej len „štátny orgán“). Štát zodpovedá taktiež za škodu spôsobenú nezákonným rozhodnutím spoločenskej organizácie vydaným pri plnení úloh štátneho orgánu, ktoré na túto organizáciu prešli.

Ak nejde o prípady hodné osobitného zreteľa, možno nárok na náhradu škody spôsobenej nezákonným rozhodnutím priznať len vtedy, ak účastník využil možnosť podať proti nezákonnému rozhodnutiu odvolanie, rozklad, námietky, odpor alebo sťažnosť (§ 3 zákona č. 58/1969 Zb.).

Štát zodpovedá za škodu spôsobenú v rámci plnenia úloh štátnych orgánov a orgánov spoločenskej organizácie uvedených v § 1 ods. 1 nesprávnym úradným postupom tých, ktorí tieto úlohy plnia (§ 18 zákona č. 58/1969 Zb.).

V preskúmvanej veci z obsahu odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu je zrejmé, že dovolací súd (na rozdiel od súdu prvého stupňa) vychádzal z názoru, že navrhovateľka

nesplnila základnú zákonnú podmienku pre uplatnenie nároku na náhradu škody z titulu nesprávneho úradného postupu, ktorou je vyčerpanie opravných prostriedkov, od splnenia ktorej podmienky v zmysle citovaného ustanovenia § 3 zákona č. 58/1969 Zb. je možné upustiť iba vtedy, ak ide o prípad hodný osobitného zreteľa, danosť ktorého však navrhovateľka nepreukázala.

Z výsledkov vykonaného dokazovania nesporne vyplýva, že na základe žiadosti navrhovateľky z X. X. o peňažný príspevok za opatrovanie občana s ťažkým zdravotným postihnutím Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Žilina rozhodnutím zo 16. decembra 2004 č.j. X. rozhodol o nepriznaní tohto príspevku z dôvodu úmrtia posudzovanej osoby. Na odvolanie navrhovateľky Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny Bratislava, pracovisko Žilina rozhodnutím z 5. marca 2005 číslo X. potvrdilo rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu z dôvodu, že do času úmrtia posudzovanej osoby (t.j. do 29. mája 2004 – pozn. dovolacieho súdu) nebola aktuálne stanovená miera funkčnej poruchy. Z týchto skutkových zistení potom odvolací súd vyvodil už vyššie uvedený právny záver, že navrhovateľka nespĺnila základnú zákonnú podmienku pre uplatnenie práva na náhradu škody z titulu nesprávneho úradného postupu, keďže nevyčerpala zákonom predpokladané opravné prostriedky v zmysle § 3 zákona č. 58/1969 Zb., od splnenia ktorej podmienky nebolo možné upustiť vzhľadom na nepreukázanie skutočnosti, že by v danej veci išlo o prípad hodný osobitného zreteľa. S takýmto právnym záverom sa však dovolací súd nestotožňuje. Z ustanovenia § 3 zákona č. 58/1969 Zb., na ktoré sa v odôvodnení rozhodnutí odvolávajú oba sudy nižšieho stupňa vyplýva, že nárok na náhradu škody (aj v prípade škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom) možno priznať len vtedy, ak účastník využil možnosť podania v tomto ustanovení vymenovaných opravných prostriedkov (t.j. odvolanie, rozklad, námietky, odpor alebo sťažnosť), pričom je zrejmé, že zákonodarca mal na mysli vyčerpanie riadnych opravných prostriedkov a nie všetkých zákonom predpokladaných opravných prostriedkov. So spomenutým úmyslom zákonodarcu korešponduje i nová právna úprava obsiahnutá v zákone č. 514/2003 Z.z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov, kde v § 6 ods. 2 je *expressis verbis* použitý termín „riadny opravný prostriedok“ bez toho, aby vymenovával jednotlivé jeho formy tak, ako je to v prípade ustanovenia § 3 zákona č. 58/1969 Zb. Vychádzajúc potom z uvedeného, navrhovateľka pre uplatnenie práva na náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom nepochybne splnila zákonom stanovenú podmienku využitia možnosti podať proti rozhodnutiu prvostupňového správneho orgánu riadny opravný prostriedok, preto nebolo jej

povinnosťou ešte naviac preukazovať, či v danej veci ide o prípad hodný osobitného zreteľa. Navrhovateľka v danom prípade namietala nesprávny úradný postup, spočívajúci v prieťahoch v konaní v súvislosti s nedodržaním lehoty na rozhodnutie správnym orgánom, ktorý prvýkrát rozhodol 9 mesiacov po uplynutí zákonom stanovenej lehoty a viac ako pol roka po smrti posudzovanej osoby, pričom nepriznanie tejto dávky odôvodnil práve smrťou posudzovanej osoby. Tým je daný základ navrhovateľkou uplatňovaného nároku, a preto bolo potrebné zaoberať sa jeho výškou. Opačný záver odvolacieho súdu, ktorý vychádza z nesprávnej interpretácie správne použitého právneho predpisu tak má za následok, že jeho rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm.c/ O.s.p.).

So zreteľom na uvedené Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 243b ods. 1 O.s.p. rozsudok odvolacieho súdu zrušil a podľa § 243b ods. 2 O.s.p. mu vec vrátil na ďalšie konanie.

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 30. septembra 2008

JUDr. Jana Bajánková, v.r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia : Jarmila Uhlířová